

УДК 621.867

Гевко Б.М., Стойко І.І., Логуш І.В., Чвартацький І.І., Драган А.П.
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОБГРУНТУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ ФОРМУВАЛЬНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ГВИНТОВИХ ГОФРОВАНИХ ЗАГОТОВОК

Приведена методика виготовлення гвинтових гофрованих заготовок на універсальному обкатаному верстаті 5А 725 парами ортогональних і не ортогональних конічних зубчатих формувальних інструментів. Обгрунтовано порядок розрахунку і конструювання зубчатих формальних інструментів взаємного розміщення під кутами 36, 60 і 90° з визначення їх конструктивних параметрів

Актуальність теми. Сучасний розвиток народного господарства країни вимагає значного розширення номенклатури машин, підвищення їх продуктивності і якості роботи за рахунок використання прогресивних технологічних процесів, застосування нових типів механізмів, до яких належать механізми з гвинтовими гофрованими елементами.

Механізми з робочими органами виконаними на основі гвинтових гофрованих заготовок (ГГЗ) використовуються для змішування сипких матеріалів в порошковій металургії, при виготовленні абразивних інструментів в інструментальному виробництві, в сільськогосподарському виробництві, в харчовій, фармацевтичній промисловостях при виготовленні різних складних сумішей, та інше.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню технологічних процесів виготовлення гвинтових гофрованих заготовок і формувальних інструментів присвячені роботи Герман Х. [1], Гевко Б.М. [2], Васильків В.В. [3], Драган А.П. [4] та інші. Однак цілий ряд питань виготовлення ГГЗ з використанням зубчатих формувальних інструментів, їх розрахунку з використанням універсальних обкатних верстатів потребують своїх подальших досліджень.

Мета роботи. Метою роботи є розробка методики виготовлення ГГЗ, розрахунок проектування формувальних зубчатих інструментів.

Роботу виконано згідно з координаційним планом Комітету з питань науки і техніки та Міністерства освіти і науки України з розділу "Машинобудування" "Високоєфективні технологічні процеси в машинобудуванні" на 2010...2015 рр.

Реалізація роботи. Для утворення гофр на гвинтових заготовках можна використовувати прямі і конічні колеса із зубами, що відповідають профілю утворюваних гофр.

Проведемо обгрунтування геометричних параметрів коліс із спеціальним профілем зубів.
Для прямозубих коліс:

$$\text{висота головки зуба } h_a = R - \frac{S}{2} - \frac{C}{2};$$

$$\text{при } h_a = r_3,$$

де R - радіус гнуття гофри, мм;

S - товщина стрічки під заготовку, мм;

C - гарантований зазор для зменшення тертя;

$$\text{висота ніжки зуба } h_t = R + \frac{S}{2} + \frac{C}{2};$$

крок зубів $t = 4R$;

кількість зубів $z \geq 17$;

$$\text{ділительний діаметр } d = \frac{zt}{\pi};$$

ширина зуба $f_a = 2R - S - C$;

ширина впадини між зубами $f_a = 2R + S + C$;

ширина колеса $b' = b + 5 \dots 8$,

де b - ширина стрічки;

діаметр вершин зубів $d_a = d + 2h_a$;

діаметр впадин зубів $d_f = d - 2h_f$.

Для конічних коліс (рис. 1):

Рис. 1. Конічні формуючі інструменти для виготовлення гофра на гвинтових заготовках

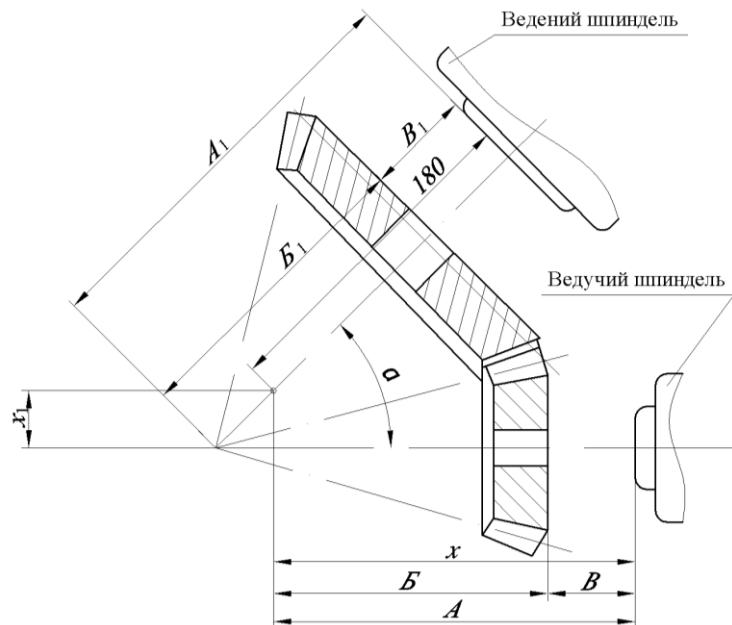

Рис. 2. Розрахункова схема розміщення неортогональних зубчастих конічних формуючих інструментів

$$\text{Кут зменшення радіуса гнуття } \operatorname{tg} Q_t = \frac{R_3 - r_3}{b},$$

де R_3 - максимальний радіус гнуття гофри, мм;

r_3 - мінімальний радіус гнуття гофри, мм;

Для формування гофр використовуємо конічні колеса із передаточним числом 1;

$$\text{висота головки зуба на зовнішньому діаметрі } h_{ae} = R_3 - \frac{S}{2} - \frac{C}{2};$$

$$\text{висота ніжки зуба на зовнішньому діаметрі } h_{fe} = R_3 + \frac{S}{2} + \frac{C}{2};$$

$$\text{зовнішня конусна відстань } R_e = \frac{h_{fe}}{\operatorname{tg} Q_f};$$

$$\text{зовнішній ділительний діаметр } d_e = 2R_e \sin \delta_1;$$

$$\delta_1 = \delta_2,$$

де δ_1, δ_2 - кути ділительних коліс;

$$\text{зовнішній діаметр вершин зубів } d_{ae} = d_e + 2h_{ae} \cos \delta_1;$$

$$\text{зовнішній діаметр впадин зубів } d_{fe} = d_e - 2h_{fe} \cos \delta_1;$$

$$\text{крок по зовнішньому діаметру } t = 4R_3;$$

$$\text{ширина зуба по зовнішньому ділительному діаметрі } f_{ae} = 2R_3 - S - C;$$

$$\text{кількість зубів } z = \frac{d_e \pi}{t};$$

ширина колеса b_K рівна ширині стрічки, $b_K + 5 \dots 8$ мм;

$$\text{внутрішня конусна відстань } R_{e\delta} = R_e - \rho_K;$$

$$\text{внутрішній ділительний діаметр } d_{e\delta} = 2R_{e\delta} \sin \delta_1;$$

$$\text{висота головки зуба на внутрішньому діаметрі } h_{a\delta} = r_e - S/2 - C/2;$$

$$\text{висота ніжки зуба на внутрішньому діаметрі } h_{f\delta} = r_e - S/2 - C/2.$$

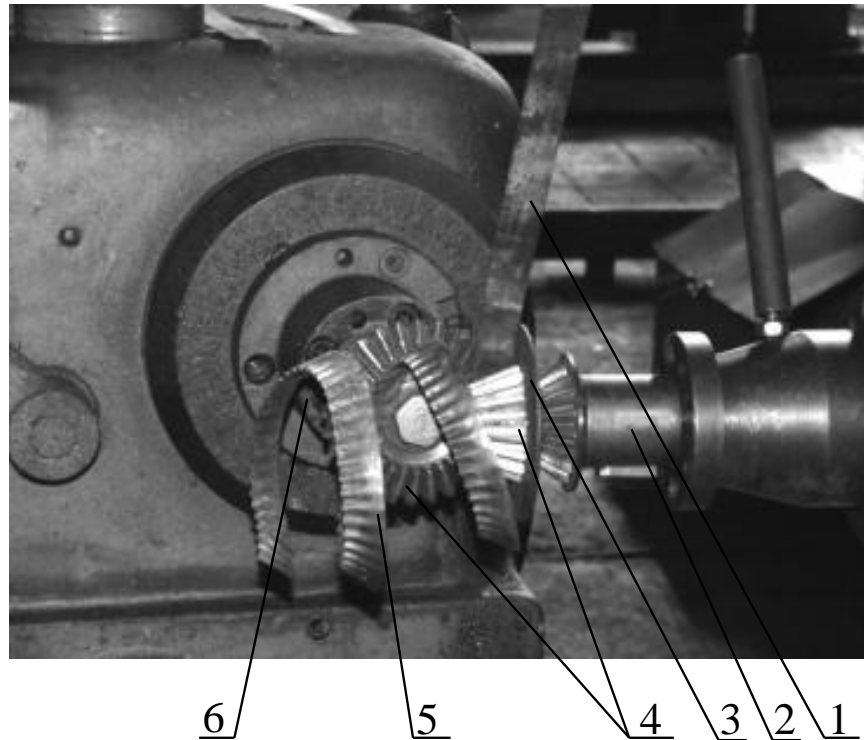

Рис. 3. Технологічний процес формоутворення ГГЗ парою ортогональних формувальних інструментів ($\alpha = 90^\circ$) на обкатному верстаті:

1-смуга; 2-ведучий шпиндель; 3-упорне кільце; 4-пара конічних зубчастих коліс; 5-гвинтова гофрована заготовка; 6-ведений шпиндель

На основі проведених досліджень визначені і уточнені основні конструктивні параметри зубчатих конічних формоутворюючих інструментів які наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Параметри зубів конічних коліс із зубами спеціального профілю

b , мм	R , мм	r , мм	S , мм	h_{ae} , мм	h_{te} , мм	R_e , мм
70	9,3	5	2	8,3	10,3	167,67
80	8,64	4	1	8,14	9,14	157,58
100	8,19	3	2	7,19	9,19	177,07
120	9,62	4	2	8,62	10,62	226,76
d_e , мм	P	z	d_{ae} , мм	d_{fe} , мм	d_{eb} , мм	
237,13	37,20	20	248,86	222,57	138,00	
222,86	34,56	20	234,37	209,93	109,70	
250,40	32,76	24	260,49	237,40	109,8	
320,09	38,48	26	332,87	805,67	150,96	

На основі проведених досліджень можна зробити наступні висновки.

1. Розроблено прогресивний технологічний процес виготовлення ГГЗ на універсальному обкатаному верстаті 5А 725 з плоских заготовок товщиною 1...3 мм сталей Ст.3, Ст.08 КП і алюмінію парами ортогональних і не ортогональних конічних формувальних інструментів і визначена раціональна швидкість навивання 15...40 м/хв..

2. Виведені аналітичні залежності для визначення конструктивних параметрів формувальних конічних зубчатих інструментів з кутами їх розміщення: 35, 60 і 90°. Результати теоретичних досліджень підтверджені експериментами.

1. Герман Х. Шнековые машины в технологии ФРНГ. – К.: Знание, 1967, 245 с.

2. Гевко Б.М. та інші. Технологічні основи формоутворення спеціальних гвинтових деталей. Тернопіль, ТДТУ, 2008, 367 с.

3. Васильків В.В., Пилипець М.І., Радик Д.Л. Опис геометрії різнопрофільних гвинтових заготовок // Вісник Тернопільського державного технічного університету. – 2002. – Т.7, число 2.- С.75-83.

4. Драган А.П.